

NOVICE

kmetijskih, obertnijskih in narodskih reči.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

Tečaj XII. V Ljubljani v saboto 28. oktobra 1854. **List 86.**

Nasadba hitro rastečega gojzdnega drevja.

6. Brest.

Navadni brest je lepo košato drevo, zraste 60 do 70 čevljev visoko in 12 do 15 čevljev v okrožju debelo. Brestovina je rumena ali rumenk-ljato prižana, terda in težka, in se dá lepo gladiti.

Perva imenitna lastnost tega drevesa je, da hitro raste. Če na vgodno zemljo pride, prekosi v tem vse druge domače in ptuje drevje. Les njegov je lep in terd.

Druga dobra lastnost brestovine ali brestovega lesa obstoji v tem, da je za rabo na suhem ravno tako dober kakor na mokrem; povsod je terpežen. Brestovina je pa mizarjem, strugarjem, posebno pa kolarjem jako všeč. Če bolj se to drevó stara, lepši in terdiši je les njegov.

Tretja predobra lastnost brestovega drevesa je ta, da se dá na visoko izrediti; koristi pa tudi že ko nizka hosta; če se poseka, poganja hitro spet iz korenine, ter izraste vnovič prav naglo. Listje brestovo je kravam, kozam in ovcam ljuba hrana.

Četerta imenitnost njegova je, da seme že poleti dozori; če tedaj tega kmalu po branju sadimo, dobimo že pred začetkom zime mlade precej visoke drevesca. Poslednjič preterpi to drevo nar hujši mraz, je z vsako zemljo zadovoljno, pa raste ravno tako rado na hribih, kakor po ravninah.

Ravno tako, če ne še bolj je živega priporočanja vreden

7. Mecesen.

Mecesen je krasno drevo, — je krona vsega hovja. Kajti za prvo, on ne raste le veliko hitreje, kakor vse naše hovje, temoč les njegov je boljši in terpežniši od borovega, smrečjega in jelovega lesa. Celó hrast je manj vreden od njega, ker ta bolj počasi in pa nestanovitno raste.

Mecesen raste naj rajše na planinah in po severni Evropi, vmes hrastov in hojk; pa tudi pri nas mu je svet ugoden. Postane 2 čevlja debel in blizo 100 čevljev visok.

Mecenovina je skorej nerazdertljiva; ne gnije in červi se je ne dotaknejo; čversta pa je kakor hrastovina ali nar boljša smrekovina. Navadno je bela, včasih tudi rumenk-ljata ali rudečkasta, ter je za stavbe neprecenljiva. (Na planinah so iz mecesnovine napravljene hiše, ktere čez 200 let stojé, pa les je še tako terden, da ni mogoče noža vanj zabosti.)

Nasadba mecesnovega drevja utegne gospodarjem veliko dobička nakloniti. Tako beremo, da na Angležkem je neki umen kmetovavec, po imenu John Sinclair, na svojem zemljišču bil veliko mecesnov nasadil. Preteklo je od tiste dóbe 60 let; izrastel je lep gojzd mecesnov, ki je zdaj veliko tisuč tolarjev vreden.

8. Jelše in verbe.

Na mokrih in močvirnatih krajih naj bi kmetje marljivo sadili jelše in verbe. Malo po malem izvlečejo te vso vlago iz tal, ter posušijo zemljo. Rastejo naglo, ter so neizmerno koristne. Posebno ob rekah in potokih, na bregovih in obalih je prav potrebno verbe saditi, ker one uterdijo in zaderžujejo zemljo proti sili derečih vodá.

Verbe se dajo po natičih (vejicah) prav lahko nasaditi; le gledati je treba, ko se v zemljo vtaknejo, da se jim skorja ne oluši. Tako ranjeni natič bo sicer rasel, pa ne tako čversto, kakor bi bil sicer poganjal, če bi bil lepo cěl in ne-oškodovan v zemljo prišel. Tedaj je treba, z železnim kolom jim prej jamice narediti. —

Poslednjič je pa za nasadbo hostnega drevja potrebno tudi sadišče (Baumschule), v katerem naj se zmirej nekoliko tisuč mladih drevesic redí, ktere gospodar polagoma na prazne kraje v gojzdi presaja. Prostor za tako sadišče se lahko vsred hoste najde, kjer nič družega ne raste. Pri tem je pa treba dobro vediti, da drevesca v sadišču so le za to, da se prazni kraji po hosti dopolnujejo; kajti ko bi mi hotli cele gojzde v sadiščih gojiti in presajevati, bi bilo to neizmerno delo. Nabere naj si tedaj gospodar veliko zrelega semena, ter naj si ga naseje po več krajih; pa tudi ko drevje seka, ne smé vsih velikih dreves posekati, temoč naj tam pa tam nektore stati pustí, od kterih preč bi veter seme saksebi raznosel. V mlade zaseke se tudi ne smejo živina in kravarice pušati, ktere bi mladi rasti vedno zopet veršičke odjedale ali rezale.

Konečno še to. O reji hostnega drevja bi se dalo še mnogo zanimivega povedati; menimo pa, da za zdaj bo tega zadosti. Če, ljubi kmetovavci, to storite, kar smo vam v tih sostavkih razložili in priporočali, si bo vsak izmed vas v desetih letih vrednost in korist svojega zemljišča tako povikšal, da bo naj manj trikrat več vredno.

J. Š.

Skušnje z namočeno in nenamočeno klajo.

Dosti kmetovavcev je, kteri za terdno mislijo, da suha klaja živino veliko bolj redí, ako se popred namakati dá ali pa popari. 35 funtov suhe detelje se v 12 urah napije blizo 95 funtov vode, da tistih 35 funtov detelje potem okoli 130 funtov vaga, in skor toliko vodenega v sebi ima kakor detelja berž po košnji.

Da bi pa natanko zvedil: ali je to tudi resnica, da je namočena ali poparjena klaja živini tečniša, je slavní Bouissongault to poskusil pri 4 telicah, poldrugo leto starih, ktere je zvagal, da je vedil njih težo. Dvema je kladel navadno suho deteljo, dvema pa tako, ki jo je skoz 12 ur namakal. Vse so dobivale enako mero klaje vsaki dan skoz 14 dni. Ko je tih 14 dni preteklo,